

Студентските бригади - заслужават ли си времето и парите?

Всичките ви приятели са студентствали в чужбина, а вие още се чудите... искате ли да заминете, или нямате желание? Ако някога сте се питали:

- Колко струва?
- САЩ или "Еразъм"?
- Какво мога да работя/уча?
- Какво става, когато се прибера обратно вкъщи?

На тези и още въпроси отговаряме от стр. 2 нататък...

Интегрирането на децата мигранти в българското образование

От началото на войната на Русия в Украйна до октомври 2022 г., по данни на ООН, близо 7,6 млн. украинци са напуснали страната си.

Повечето от тях са потърсили убежище в страни като Полша, Германия, Чехия, Италия. А към 1 ноември в България 52 216 деца от

Украйна са регистрирани за временна закрила. У нас обаче има и много деца от Афганистан, Сирия, Ирак и Мароко - не всички от тях имат този статут.

Могат ли децата на бежанците да получат някакъв достъп до образователната ни система? *Продължава на стр. 6*

Новият шеф на Туитър

Какво накара най-богатия човек на планетата да купи една от най-големите социални мрежи

Промените, до които сделката за 44 млрд. долара ще доведе, няма да се ограничат само в смяна на длъжностната му характеристика на "Chief Twit". Модерацията на съдържание, възстановяването на забранени акаунти - последствията са неизмерими. Ще превърне ли радетелят на свободното слово Илон Мъск Туитър в "суперприложение"? *Продължава на стр. 12*

КАТАР 2022 - всичко, което не знаете за Световното

Очевидно вече знаете кой спечели купата, но знаехте ли:

- Колко ръководители на ФИФА се оказаха "окъпани" в корупция заради домакинството на Катар
- С какви прекеждия се сблъскаха посетителите
- Колко и кои са дамите, съдийствали на турнира

Вижте на стр. 20-23

Обичате ли да четете? А оставали ви време? На стр. 17 ви предлагаме 12 съвета как да не изпадате в читателски застой...

Студентските бригади: изживяна мечта или изгубено време?

**Калина Попова,
Мариела Янева**

Студентските бригади и обучения обикновено са едно от най-очакваните преживявания за кандидат-висшистите. Някои от тях дори споделят, че това е основната причина да изберат пътя на академичното обучение. Има студенти, посещавали бригади един или два пъти, но други техни колеги никога не са се включвали в подобна инициатива.

Снимка: Work&Travel USA

Обменът на ученици, студенти, преподаватели и учени между държавите започва след края на Първата световна война, в опит да насърчи разбирателството между народите. Институтът за международно образование е първата неправителствена организация, която започва да се занимава с обмен на студенти, преподаватели и професионалисти. Институтът е основан през 1919 г. и до днес организира различни програми по целия свят. Този вид международен обмен набира популярност след Втората световна война, а "бумът" му започва в края на миналия век, след падането на Желязната завеса в Европа.

Обикновено обмените са краткосрочни (short-term) и дългосрочни (long-term), като първите варират между седмица и 3 месеца, а вторите – между 6 месеца и една година.

При краткосрочните не е задължително заминаващият да е записан в учебно заведение – те са по-скоро за културен обмен. При дългосрочните целта е заминаващият да се интегрира в приемащата го държава. От новодошлите се очаква да се приспособят към общността, приемащото ги семейство или учебно заведение.

Последните данни за международните студентски пътувания са от 2020 г., която беше белязана от Ковид-пандемията. Въпреки това, дори през тази година по света са пътували над 5,6 милиона студенти, сочи статистиката от проект "Атлас" на Института за международно образование. Съединените щати несъмнено са държавата-първенец в приема на студенти от целия свят. През 2020 година там са се обучавали над милион

чужденци. На второ място е Великобритания, където са се обучавали малко над 550 000 души. В класацията следват Канада, Китай и Австралия. А за Стария континент статистиката на Института за международно образование сочи, че най-популярните страни са Франция, Русия (ако сметнем, че столицата и повечето културни центрове се намират в европейската ѝ част), Германия, Испания и Нидерландия.

Началото на международния обмен в Щатите е поставено през 1961 година, когато Сенатът приема т. нар. Закон за взаимен културен и образователен обмен, познат още като декрета "Фулбрайт-Хейс". Същата година президентът Джон Кенеди ратифицира документа и така САЩ започват да издават неимигрантски визи за културен и образователен обмен.

С времето програмите се разширяват извън академичното образование и започват да интегрират чужденците в пазара на труда. Визите за САЩ са разделени на категории, като тези за образователен обмен попадат в категорията J. По-конкретно визата, която позволява на чуждестранни студенти да работят в Щатите, е категория J-1.

По данни на бюро по консулски отношения към Държавния департамент на САЩ, през 2019 г. са отпуснати общо 154 384 визи J-1 за европейски граждани. През пандемичната 2020 година те рязко спадат до 38 000, а през 2021 се увеличават до малко над 51 000.

През 2019 г. най-много визи са получили германци и испанци – съответно над 17 000 и над 11 000. След спада при коронавируса, през 2022 г. броят на испанците отново е малко над 11 000, докато при германците не се наблюдава ново увеличение.

Колкото до българите – в периода 2019 - 2022 година са отпуснати съответно 4707, 1120, 798 и 2210 визи за наши сънародници.

Снимка: Work&Travel USA

Американската програма Work and Travel USA

Това е най-популярната програма за обмен в страната, като всяка година в нея участват студенти от целия свят. Поддържа се от Държавния департамент на САЩ и работи със спонсори (най-често работодатели в частния сектор, макар понякога

да има предложения и от академични институции). Програмата продължава между 4 и 5 месеца, като последният месец е предназначен за туризъм. Кандидатите задължително трябва да са записани студенти в редовна форма на обучение.

Особеното е, че студентите трябва да кандидатстват за работа още в родните си страни и да заминат за САЩ, когато тя е вече осигурена. За целта има два варианта – студентът сам да потърси работа или да използва туристическата си агенция като посредник и тя да му предложи списък с работодатели и оферти (за това се плаща такса). Всички разноски по настаняване на студента се покриват от съответния работодател. Самият студент обаче трябва да изразходи немалко средства, за да замине – от него се очаква да си плати самолетния билет (на отиване и на връщане), таксите за интервюто и издаването на виза, както и таксите за издаване на документи за социално и здравно осигуряване, плюс джобни пари. Студентите, с които разговаряхме, казват, че разноските преди заминаването им са варирали от 4000 до 5000 лева.

Най-популярните дестинации по програма Work&Travel USA

У нас има няколко големи тур агенции, които се ангажират с бригадите, но най-популярните са "Интеграл" и Usit Colours. Сайтът на втората компания представя кратки разкази от различни студенти, пътували до САЩ и от тях става ясно, че много от българските студенти се установяват на Източното крайбрежие, в щатите Вирджиния, Ню Йорк, Охайо и Мериленд (особено популярно там е градчето Оушън сити). Тези, които търсят по-екстреман климат и преживяване, предпочитат Аляска.

Какво работят студентите?

Заради времетраенето на програмата работните позиции са сезонни, най-често в сферата на услугите. В повечето сайтове са посочени позиции за сервитьори, хостове, гидове (включително в национални паркове) и други, свързани с работа с клиенти. Много от младите хора се включват в подпомагането на домакинства като детегледачи или асистенти.

Плюсове да заминеш за САЩ

- + Озоваваш се в непозната обстановка и култура
- + Изкарваш доходи
- + Можеш да отидеш всяка година от следването си

Минуси да заминеш за САЩ

- Визовият режим
- Разходите за заминаване
- Предразсъдъци
- Трудности при завръщането в университета у дома

"Еразъм"

Кръстена на философа и мислител Еразъм Ротердамски, програмата е създадена през 1987 година и е резултат от сътрудничество между Асоциацията на европейските студенти и Европейската комисия. "Еразъм" се фокусира върху размяната на студенти от сходни специалности в академични институции от различни страни. Изискването е студентът да учи поне 3 месеца или да стажува поне 2 месеца в европейско учебно заведение. При връщането у дома това обучение се признава в родния университет, т.е., човекът не е прекъсвал, за да замине.

И тук важи изискването кандидатите да са записани студенти в редовна форма на обучение. За разлика от бригадите в САЩ, обаче, достъпът до "Еразъм" е ограничен – в програмата могат да кандидатстват само студенти от 27-те страни членки на ЕС и т. нар. "асоциирани страни". На сайта на програмата е посочено, че през 2022 г. тези държави са шест: Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Северна Македония, Сърбия и Турция. До 2015 г. Швейцария също е част от "Еразъм", но участието ѝ е прекратено след проведен в страната референдум за ограничаване на мигрантския поток от ЕС.

Снимка: Erasmus+

Освен това, студентите отбелязват, че за разлика от Work and Travel USA, по "Еразъм" не можеш да заминеш всяка година. Целта е в програмата да участват възможно най-много хора и всяка година се дава предимство на студентите, които никога не са участвали. Обикновено се случва един студент да замине два пъти – веднъж по време на бакалавърската си програма и веднъж по време на магистърската – често като стажант. Студентите, участващи в "Еразъм", не плащат такси на чуждестранните университети, в които са заминали, а могат да кандидатстват и за стипендия (грант), с която да покрият останалите разходи за настаняване, храна и други. Разчитат и на собствените си финанси.

Плюсове да заминеш по "Еразъм"

- + Без визов режим
- + Много по-малко разходи за заминаване
- + Преминатото обучение се признава от родния университет

Минуси да заминеш по "Еразъм"

- Ограничен достъп до дестинации
- Отпуснатите средства за настаняване (заеми, грантове) не са достатъчни
- Предразсъдъци

Най-популярните дестинации по програма "Еразъм"

Първенецът по посещения е Испания – данните на "Еразъм" сочат, че за учебната 2019-2020 година страната е посетена от почти 41 000 чуждестранни студенти. Испания е и страната, изпратила най-много свои студенти в чужбина – над 48 000 – повече от която и да е било друга страна в ЕС. Вероятните причини за популярността на тази страна са благоприятният климат, местната култура и гостоприемство, както и фактът, че испанският е

вторият по разпространение език в света. Най-предпочитани са южните области и градове като Валенсия и Гранада. Мадрид и Барселона също се радват на популярност. Втората най-посещавана държава е Германия, а до излизането си от Съюза на 31 декември 2020 г. Великобритания е трета. Най-посещаваните градове обичайно са столиците - Берлин, Будапеща, Париж, Прага, Лисабон. Също популярни са Амстердам, Болоня, Порто и др.

Росен Цаковски е студент по журналистика 4 курс и през 2021 г. е пътувал в Белгия по "Еразъм"

- Какъв е процесът по кандидатстване и колко време отнема?

- Кандидатстването е разделено на 2 части – в изпращащия университет и в приемащия университет. Процесът по кандидатстване отнема между 1 до 2 месеца. В моя случай приемащият университет беше AP Hogeschool в Антверпен, Белгия.

- Има ли специфични изисквания за одобрение?

- Има изисквания основно за успеха в изпращащия университет. Идеята на програмата е да даде възможност за развитие на възможно повече хора.

- Как се финансират транспортните разходи и разходите за престой - изцяло от програмата, от Вас или смесено?

- Програмата предоставя предварително определен финансов грант. Не е достатъчен за всичките разходи за престой в чужда държава.

Нужно е и собствено финансиране.

- Какво беше отношението на околните?

- Системата на белгийския университет беше изключително подредена. Преподавателите помагаша, когато има нужда. Относно студентите – моята група се състоеше основно от международни студенти. Колегите ми бяха от Австрия, Турция, Испания и Грузия. С тях установих приятелски отношения и все още поддържахме контакт.

- Какви отражения имаше пандемията върху пътуването и престоя?

- Пандемията определено създаде някои пречки. Необходимо беше да представя негативни тестове и сертификат за ваксинация при влизане в страната.

- Имаше ли затруднения, свързани с организацията на учебния процес там или на връщане?

Снимка: Личен архив

- Затруднения в приемащия университет няха. Имаше някои пречки при признаването на курсовете ми в Софийския университет, но не беше нищо драматично.

- Как бихте описали преживяното?

- Преживяването ми даде адски ценен професионален и житейски опит. Разбрах какъв е животът далеч от дома и какви са предизвикателствата пред младите професионалисти в Европа.

Мартина Кънчева е студентка по журналистика 4 курс и през 2021 г. е пътувала на бригада в САЩ

- Какъв е процесът по кандидатстване и колко време отнема?

- Преминах през процеса с помощта на "Интеграл". Има и други агенции като Usit Colours - от тях разбрах за плюсовете от бригадите. В началото се обобщава колко ще коства удоволствието да пътуваш до САЩ. После си избираш подходяща работа за лятото. За късмет, моето място се оказа по-добро от очакваното. Ако студентът рискува с избора си, има вероятност работодателят да не одобри английския му или друго. Съответно смяната на работно място и новото интервю се заплащат допълнително. Имах два избора – Монтана или Юта. И двата щата бяха еднакво добри.

- Има ли специфични изисквания за одобрение?

- Кандидатстващите да са студенти и в редовна форма на обучение, както и базови знания по английски език.

- Как се финансират транспортните разходи и разходите за престой - изцяло от програмата, от Вас или смесено?

- Лични финанси или студентски заем, като лихвата при връщането му може да варира, но не е непогасима. Още в агенцията се заплаща голяма част от сумата за бригадата. Вече на американска земя, до две седмици от започването на работата, ти трябва някакви допълнителни пари – за храна, за наем, транспорт.

- Какво беше отношението на околните?

- Работодателите ми бяха много мили. Винаги се опитвах да ми помогнат с каквото могат. Имаше моменти, в които не се чувствах добре и мениджърите бяха тези, които ми помагаша. Голяма част от местните се интересуваха откъде си, колко интересен и нестандартен акцент имаш. Главно разпитват от любопитство и бяха мили. На пръсти се брояха тези, които гледаха да се заядат с теб, защото не си американец. Останалите J-1 студенти бяха от Балканите - румънци, хървати, македонци и българи. На мястото, където работех, бях единствената българка, но имаше и местни българи, с които гледах да обменям контакти.

Всички бяха много отзивчиви и мили, всеки се опитваше да помогне на другия.

- Какви отражения имаше пандемията върху пътуването и престоя?

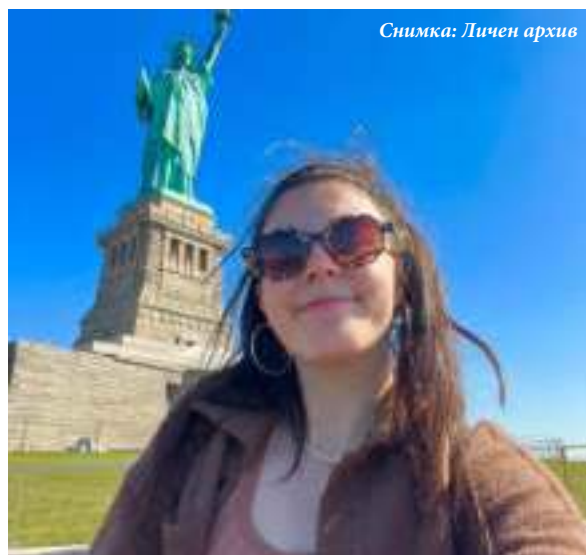
- Поне 2 имунизации срещу COVID-19 и сертификат за тях. При явяването в посолството на Америка и в американските администрации маската беше задължителна. Извън тези места, никъде другаде не беше задължителна, дори и в самолетите, там беше само препоръчителна.

- Имаше ли затруднения, свързани с организацията на учебния процес там или на връщане?

- Беше ми трудно да балансирам ученето и работенето в две различни държави. Завършването по време на онлайн обучение е леко, но започването на следващ курс е неприятно, защото при пропуск записването става сложно. В крайна сметка реших, че след 4 месеца и малко преживях достатъчно в Америка и се върнах по-рано, за да оправя тези недоразумения, а и да се видя с роднини.

- Как бихте описали преживяното?

- Най-невероятното и лудо лято, което някога съм имала.

Снимка: Личен архив

Въпреки добрите отзиви и възможности за развитие, студентите споделят и някои минуси от пътуванията – от финансовите разходи, до умората и липсата на дома. При хуманитарни направления по-късното дипломиране или вземане на изпити не е проблем. При студентите, избрали медицина, обаче, заминаването е много по-трудно или невъзможно, тъй като пътуванията обръкват сроковете им за задъл-

жителни практики, явяване на изпити и т.н. От проведените разговори със студенти за подготовката на тази статия, всички, заминали в чужбина по време на следването си, се обучават в хуманитарна специалност, докато при учещите медицина няма нито един заминал. Не си правят и подобни планове – поне не и докато не завършват някаква степен от образованието си.

Какво трябва да знаем за магистратурите в чужбина

Десислава Ценова

Мнението, че в България образованието не струва, а в чужбина задължително е по-добре, е все още разпространено сред голяма част от днешните студенти. Това е само една от причините все повече млади хора да продължават академичния си път извън страната. Но с какви трудности се сблъскват, през какво трябва да преминат и най-вече - струва ли си?

В последната година от бакалавърската си степен все повече студенти започват да се питат какво следва. Отговорът може би е логичен - магистратура. Но все повече в днешно време младите хора се питат заслужава ли да запишат магистратура изобщо, и то в България? Като алтернатива изниква получаването на степента в чужбина - по-качествено образование (според мнозина), мултикултурна среда, възможност за нови запознанства, за упражняване на език...

Наистина ли образованието навън е по-добро от това у нас?

Най-честият аргумент при решението да учим в чужбина е, че образованието задължително е по-добро. Това, обаче, не винаги е така или поне не във всички отношения. Например - най-честото оплакване за университетите у нас е, че залагат на прекалено много теория. Но университетите на Запад също не пропускат теоретичната част, а дори напротив - залагат на нея изключително много. Студенти в чужбина разказват, че изпитите са тежки и пълни с теория. Там четенето на голям обем от научна литература и учебници е задължително, а безсънните нощи, прекарани в библиотеката - факт. Друг често срещан мит е, че там университетите предлагат стажове и така връзката практика-теория е по-силна, но това не е точно така. Отговорността за намирането на стаж е изцяло на студента, както у нас.

Плюсовете на обучението в чужбина

Методите на учене - те включват теория, но съдържат и много практически проекти, които биха били полезни на студентите. Стажовете не са фиктивни, а напротив - университетът одобрява компанията, която си избрал и следи за твоето представяне. На много места образованието е структурирано така, че да развие полезни умения, които липсват в родното преподаване - работа в екип, лидерство, презентационни умения. Колко ще се развие студентът, зависи изцяло от неговото желание и мотивация

Снимка: unsplash.com

за учене, но е хубаво, когато имаш среда. Освен в чисто академичен план, излизането извън зоната на комфорт и сблъскването с чужда култура може да ни научи на много. Имаме шанс да изградим полезни контакти и да се запознаем с хора от различни националности. А това е ценен опит за нас като личности.

Решени сме да учим в чужбина... А сега какво?

Когато решим да учим в чужбина, започва голямата подготовка. Изисква се време да се уредят всички неща и колкото по-рано, толкова по-добре. На първо място стои въпросът - да използваме ли агенция или да разчитаме на себе си?

Сами или с агенция?

Чували сте за агенциите, които предлагат услуги за кандидатстване в чужбина - консултации, подготовка на документи. Опитът на студенти, които са използвали техните услуги, обаче, е противоречив. Едни са много доволни, други - не чак толкова. "Доверих се на определена агенция за кандидатстването ми в Холандия. Помогнаха ми дотолкова, че да ми изпратят документите. Нищо друго. Не са ми създавали проблеми, но реално и аз сама мога да си пусна документите към университета. Нито ми помогнаха с квартира, нито с избор на подходящ за мен университет". Много често се оказва, че помощта на агенциите е просто изпращане на готовите ни документи. Затова дори да се доверим на агенция, е хубаво да разчитаме най-вече на себе си и да си направим собствено проучване.

Откриване на квартира

Най-голямото притеснение за бъдещите студенти е къде ще живеят. В повечето държави намирането на подслон се оказва най-трудно. В чужбина познатият модел със студентски общежития не съществува. Там мястото ни не е гарантирано и често трябва да се обръщаме към чужди агенции за помощ. Най-сигурно би било, ако успеем да се свържем с някой студент в държавата и той ни препоръча къде да отседнем. Друг вариант са групи в социалните мрежи, а много често и на сайта на университета, в който ще учите, има изброени агенции.

Необходим бюджет

Другото голямо притеснение е бюджетът. На някои места като Швеция и Дания то е основателно, тъй като там стандартът на живот е доста по-висок от нашия. На места като Германия и Испания пък, студентите казват, че цените на повечето стоки от първа необходимост са значително по-евтини от нашите: "Бях на 'Еразъм' в Германия и бях супер изненадана от цените там. За сравнение: 1 литър мляко е около 1 евро, а една доста голяма порция шницел с картопки на повечето места може да бъде открита за между 5 и 8 евро. Като сравним стандарта им на живот и заплатите, които получават, с тези в България, можем сами да си направим изводите", казва Ванеса. Каквито и да са цените обаче, много често студентите прибегват до почасова работа. В повечето университети дори има обявени позиции за почасова работа, а някои държави като Холандия имат и силна социална политика, с която подкрепят студентите си.

Какво е да си студент в чужбина?

Адаптацията на новото място зависи до голяма степен от човека. В повечето европейски държави средата е толкова многокултурна, че интеграцията е полесна, отколкото си представяме. Има и много хора, които също са сами, далеч от родното място, принудени да се справят в изцяло различна среда - така че не сте единствени! Веднъж намерите ли вашите хора, всичко останало ще се нареди!

Възможностите за образование на децата на бежанците у нас

Снимка: БНТ

Елена Николова

Близко два месеца след началото на годината Европа се сблъска с най-голямата си бежанска вълна от 2015 г. насам. Причината - нахлуването на Русия в Украйна и атаките срещу гражданска инфраструктура, които причиниха масовото бягство на украински граждани от страната им и търсенето на убежище на Запад. От началото на войната на Русия в Украйна до октомври 2022 г., по данни на Организацията на обединените нации (ООН), близо 7.6 млн. украинци са напуснали страната си. Повечето от тях са потърсили убежище в страни като Полша, Германия, Чехия, Италия и т.н.

През България до началото на ноември са преминали около 857 405 украинци, като от тях у нас са останали близо 60 800 души, сочат данни на Българския съвет за бежанците и мигрантите. Тук стои въпросът какво се случва с оставащите в страната украинци. В случая говорим за образование. Но за да говорим за образование, трябва да си отговорим на въпроса, свързан с интеграцията на украинците у нас, какъв статут получават, както и какви права имат?

Статутът на украинците и техните права

Украинците у нас получават статут на временна закрила. Тя се предоставя на колективен принцип – за всички лица, които идват от определена държава, ако има масово бягство на хора в резултат на гражданска или международна война. Статутът е за срок от една година. В Директивата на ЕС за временна закрила се посочва, че всяка държава членка предвижда в националното си законодателство дали, ако бежанецът вече е под временна закрила, може да кандидатства и за международна закрила – бежански или хуманитарен статут. В България обаче

едно лице не може да получи наведнъж и временна, и международна закрила според Закона за убежището и бежанците. Ако бягащ от войната в Украйна желае да подаде молба за международна закрила, той трябва да се свърже с Държавната агенция за бежанците (ДАБ). Това заявление обаче няма да бъде разглеждано до края на едногодишния период на временна закрила, вече предоставен от българското правителство, който изтича на 24 февруари 2023 г. Европейската комисия обяви, че този период може да бъде удължен до 3 години.

Снимка: ЕПА/БГНЕС

Статутът за временна закрила дава достъп до здравеопазване; равни права с българските граждани на достъп до медицинска помощ, ако са от уязвими групи; достъп до образование и работа; правна помощ; еднократно социално подпомагане в размер на 375 лв., която се дава на всяко лице от рисковата група.

Съгласно българския закон правата на българските граждани се придобиват и при предоставянето на бежански и хуманитарен статут. Това означава, че чужденците имат право на работа без специално разрешение, образование в държавни учебни заведения, българско гражданство 3 години след изтичането на статута и т.н.

"Допълнителното обучение по български език като чужд за децата и учениците на мигранти и за децата и учениците, търсеци или получили международна закрила, се провежда в часове извън училищния учебен план в рамките на 12 месеца при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за приобщаващо образование", пише в наредба на МОН.

Какво се случва с децата бежанци от другите държави?

От началото на годината до 31 октомври у нас най-много хора, поискали международна закрила, идват от Сирия - 7039, Афганистан - 6307, Мароко - 1224, Ирак - 529. Лицата без гражданство са 72.

От всички тях бежански статут са получили едва 50 сирийци (18 от тях деца), осем афганистанци (3 деца), четирима иракчани (3 деца) и четири деца без гражданство

Снимка: ЕПА/БГНЕС

Интегрирани ли са украинските бежанци в образователната система?

По данни на Българския съвет за бежанците и мигрантите към 1 ноември 2022 г., 52 216 украинчета са регистрирани за временна закрила. Данни на Агенцията за бежанците у нас за периода 1 януари - 31 декември пък показват, че 1289 души са поискали международна закрила. От тях 497, сред които 154 деца в училищна и предучилищна възраст, са получили хуманитарен статут.

По данни на Министерството на образованието и науката, в българската образователна система - детска градина и училище, са записани

2079 деца Най-много интегрирани деца има в област Бургас - 556, след което в София - 406, Варна - 325, Пловдив - 241, Благоевград - 121. Децата, търсеци или получили международна закрила, включени в образованието, са 136.

Въпреки това голяма част от децата продължават да се обучават онлайн в украинската образователна система. Това ги лишава от възможността да се приобщат към връстниците си в България и да се възползват от допълнителна подкрепа, изучаване на български език и участие в извънкласни дейности, които училището тук може да им предложи.

Снимка: iStock

Хуманитарен статут са получили 3208 сирийци (774 деца), 22 афганистанци (5 деца), 18 иракчани (14 деца) и 35 души без гражданство (11 деца).

Според българското законодателство получените международна закрила се ползват с правата на българските граждани. Тук обаче липсва статистика какво се случва с тези деца и дали те са интегрирани по някакъв начин в образованието. Съществува единствено наредба от 2016 г. за усвояването на българския книжовен език, публикувана в сайта на МОН.

В чл. 4, ал. 3 от нея се посочва: *"За усвояването на българския книжовен език от децата и учениците, за които българският език не е майчин, се създават допълнителни условия, в т.ч. и безплатно допълнително обучение по български език с цел подпомагане на образователното им приобщаване"*.

Трябва да се отбележи също, че според Закона за предучилищното и училищното образование деца на задължителна училищна възраст, които нямат статут на постоянно пребиваващи, нямат право на достъп до образование. Това се отнася най-вече до "мигранти с неуредено положение" или „мигранти с неуреден статут“. Това са лица, които не са граждани на държава членка на ЕС и пребивават в рамките на Съюза без валидна виза или разрешително.

Според международното и европейското право в областта на правата на човека държавите членки на Европейския съюз са задължени да гарантират правата на всички лица в рамките на тяхната юрисдикция, включително и на мигранти с неуреден статут.

Въпреки че държавите членки не са задължени да предлагат на мигранти с неуреден статут същите социални придобивки като на своите граждани, те трябва да спазват основен набор от стандарти за права на човека като достъп до здравеопазване и правна защита.

Снимка: "Амалипе"

Интеграция и приятелство за по-добро бъдеще

Робърт Христов

В следващите редове ще се запознаете за дейностите на организацията и хората в нея, а ако искате да научите дори повече, сайтът amalipe.bg, откъдето е и повечето информация, добавя интерактивни игри, с които можем да научим повече за ромската култура. Центърът за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе" вече 22 години работи за по-доброто бъдеще на ромските деца и младежи, а покрай тях – и за цялата общност.

"Амалипе" е създадена през 1999 от Деян Колев, тогава учител по философия. Той и партньорката му Теодора Крумова първоначално извършват доброволчески дейности и впоследствие във Велико Търново се оформя най-голямата ромска организация в България, центърът за междуетнически диалог и толерантност. Самото име показва целите и начина на работа на организацията – "Амалипе" е ромска дума, която означава „приятелство“. Създателите и вярват, че в ромската общност има огромен потенциал, който може да помогне на България да се развие в множество аспекти. Вярват го, защото са видели плода на усилията си. Затова "Амалипе" обединява усилията на представители на различни етнически групи, водени от ценностите на междуетническия диалог и толерантността. Усилията са насочени към образование, което да се предоставя на децата, родителите и общността, с която работят, обединени в мрежата „Всеки ученик ще бъде отличник“ и над 250 образователни медиатори.

"Ние вярваме, че всяко едно дете може да успее да постигне мечтите си, стига да има кой да повярва в него и да го насърчи то самото да повярва в себе си!"

Какво е образователен медиатор? Той подпомага развитието и модернизацията на местната ромска общност, организира дейности и кампании в общността, подпомага диалога и по-доброто взаимодействие между общността и местните институции.

В момента център "Амалипе" работи по над 12 проекта в областта на образованието, здравеопазването и предоставянето на социални услуги и подкрепа. Организацията работи с мрежа от близо 300 училища в цялата страна за намаляване на процента на отпадащи деца, въвеждане на интеркултурно образование, насърчаване на учене през целия живот в ромската общност и повишаване на образователния статус. Съществена част от тази дейност е ромските родители да участват активно в училищния живот и да превръщат училището в център на общността. Организацията е създавала 11 центъра за развитие на общността в шест региона на България, за да насърчи самоорганизацията на ромската общност. Всеки от тези центрове работи с мрежа от местни групи от общността. Освен това, "Амалипе" си сътрудничи с множество ромски и неромски организации от цялата страна в различни области: образование, здравеопазване, социални услуги, застъпнически кампании за интеграция и други. Работи се върху конкретни проблеми. Знаехте ли, че инвестицията в образование е най-добрата превенция на ранните бракове и ранните раждания? Национално проучване, осъществено от

център "Амалипе" и институт "Отворено общество" сочи, че всяка по-висока образователна степен вдига с три години възрастта за ранен брак и всяка година престой в училище е важна.

Богатството на ромите

Визията на "Амалипе" е за равноправно интегриране на ромите в общество, основано на запазване на ромската идентичност и на модернизацията. Познаването на общността за собствената ѝ история и култура са важен фактор за повишаване на самочувствието, което е от основно значение за успешна реализация на целите на организацията. Въвеждането на граждански ценности и развитието на гражданско ръководство в ромската общност спомагат за преодоляване на социалното изключване и маргинализация. Ромските организации, работещи на местно и национално ниво, са катализатор за модернизиране на общността, изразяват нейните нужди и биха могли да участват активно в промяната на съществуващите политики, нагласи и предразсъдъци към ромите.

Ключов фактор за социалната интеграция е достъпът до качествено образование и качествени социални и здравни услуги. Ефективната работа с училища, учители, деца и техните семейства ще доведе до създаването на ново поколение роми с по-високо ниво на образование, което ще отвори нови възможности за работни места и по-добро качество на живот. Повишаване качеството на социалните и здравните услуги ще спомогне за преодоляване на лошото здравословно състояние и ниския социален статус в някои групи на ромската общност.

Равноправното интегриране на ромите в обществото изисква промяна на политики и институционални практики на местно и национално ниво и реално участие на местните и национални институции за приобщаването им. Ромите трябва да бъдат възприемани като всички останали български граждани. Също така е необходимо те да взимат активно участие в местните и национални органи на управление. Политики за ромите трябва да бъдат формулирани, планирани, наблюдавани и подобрявани с активно тяхно участие. Системна информация за ползата от приобщаването на ромската общност, като от институциите, така и от медиите, ще спомогне за преодоляване на предразсъдъците и негативните нагласи на обществото към ромите и третирането им като потенциал за развитие, а не проблем на развитието на българската държава.

Мисията на "Амалипе"

Мисията на „Амалипе“ е да се стимулира овластяването на ромската общност в България за активното ѝ участие и равен достъп до ресурсите и процесите на развитие. Приоритет е достъпът до качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Организацията работи в няколко направления. Основната кауза на "Амалипе" е въвеждането на интеркултурно образование с фокус върху въвеждането на часове по "Фолклор на етносите – ромски фолклор", като средство за запазване и обновяване на културната идентичност на ромите, както и за взаимно опознаване и формиране на толерантност между децата от различни етноси. По отношение на образователната интеграция Център "Амалипе" работи в партньорство с близо над 2500 учители, висши учебни заведения и множество културни центрове в България. Реализират се множество успешни застъпнически кампании пред национални институции и институции на Европейския съюз като: застъпническа кампания за включване на ромските въпроси в оперативна програма "Развитие на човешките ресурси", застъпническа кампания за включване на ромските въпроси в Закона за училищното образование, застъпническа кампания за обвързване на прилагането на системата за делегирани училищни бюджети с развитието на качеството на образование в малките населени места и т.н.

Последното направление е социалната работа. "Амалипе" работи за повишаване на самоорганизацията на местната общност и ускоряване на процеса на модернизация и социалното развитие на ромите.

В свои интервюта пред Edna.bg, и Националната мрежа за децата, създателите на "Амалипе" говорят за каузите си и предизвикателствата, пред които се изправят.

- Каква е вашата лична мотивация за каузата, зад която заставате?

- Каузата, за която центърът работи, е успехът на всяко едно дете и неговото изграждане като личност, която да пребори негативните стереотипи и масовото обществено мнение спрямо ромите. Героите в нашата битка за преодоляване на тези стереотипи са успешните деца, които днес са дипломирани лекари, журналисти, бизнесмени и общественици. Целта ни е да покажем, че когато на едно дете се подаде ръка и му се даде шанс да успее, то може да сбъдне мечтите си.

- Кои са промените, които виждате, работейки по своя проект, които ви доказват, че има смисъл от него?

- Основната идея, върху която се гради нашият проект, е активирането на менторството, засилването на мотивацията за учене и увереността в успеха. С осигуряването на устройства за включването в учебния процес в електронна среда, проблемът е едва наполовина решен. Когато липсват умения за работа с устройствата и нежелание за включване, то тогава усилията ни губят смисъл и уравнението остава нерешено. С активирането на ученици наставници, които да подкрепят своите съученици и дори своите преподаватели за активно включване в образователния процес, успяваме да накараме ромите да се чувстват значими и да подпомогнем цялостно този сложен процес. Срециите с представители на бизнеса имат значителна роля в засилването на мотивацията и представяне на добрия пример, към които се стремим. Когато едно дете повярва в мечтите си, никой и нищо не може да го спре! Така ние им даваме мечти.

- Как се отрази кризата с COVID-19 на вашата организация?

- Ковид кризата ни насърчи да търсим решения и да бъдем още по-активни в дейностите си, да намерим начини да бъдем максимално полезни на общността и да се напаснем към Ковид реалността, която измени радикално ежедневието ни. Може би Ковид кризата се отрази продуктивно на нашата организация, защото ни даде възможност да се развием в посоки, в които не предполагахме, че можем да бъдем успешни. Например кампанията "Стара техника за ново начало". Не сме и подозирали, че можем да достигнем до толкова хора и да помогнем на толкова деца пряко. Сега с помощта на промяната се надяваме да продължим все по-уверено, с безценната помощ на дарителите, които ни върнаха вярата в доброто и в това, че без значение от етническия си произход, децата заслужат еднакво да имат шанс за подобър живот и да имат равен достъп до образование.

- Разкажете за най-големия си успех.

- Успехът на всяко едно дете за нас е голям успех! Успех за нас е, че постепенно ромската общност става все по-

организирана и образованите младежи стават все повече. Успех е, че ранните бракове - една тема, която доскоро беше изцяло табу не само за общността, но и за макрообществото, все по-често стават тема на дискусия и че младите момичета все повече имат самочувствието да се борят за мечтите си и да ги постигат. Успех е, че помогнахме на едно такова момиче да се пребори с предразсъдъците, да спечели битката за детето си, да се върне обратно в училище, макар и на 22 години, да завърши и да стане студент.

- А най-голямото предизвикателство?

- Най-голямото предизвикателство е да се справим с традиционния български израз "Това няма как да стане". Затова и нашето мото винаги е било "Няма невъзможни неща. Ако искаш нещо достатъчно силно и правиш всичко възможно да го постигнеш, просто няма как да не се получи".

- Прекрасно е, че се стремите да образовате ромските деца и младежи, но и да ги вдъхновите да опознаят и да запазят своята културна идентичност. Какво бихте казали на скептиците, според които двете неща не могат да се съчетаят?

Запазването на идентичността е важен фактор, за да се съхрани културното многообразие изобщо. Образованите деца и младежи трябва да имат шанса да развият своя потенциал, без да се срамуват от идентичността си и без да им бъде поставян етикет на база етнически предразсъдъци. Няма нищо по-ценно от традициите и културата на един народ и вярваме, че когато човек е образован и достатъчно уверен да покаже себе си, то не би имало пречка обществото да го възприеме и да промени възгледите си за целия етнос. Именно затова се стремим да има все повече образовани ромски деца, които въпреки условията, в които живеят, въпреки това, че нямат равен старт в образованието, а често нямат и никаква подкрепа. Макар и с много повече усилия и труд, те успяват да преборят стереотипа. Обществото има нужда да вижда повече от този пример, за да се увери, че това не са просто единици хора, те са действителни, реални и са все повече и всеки от нас трябва да опознае от първо лице.

Визитите, оставили отпечатък в

Елена Николова

През последните трийсет години страната ни е посетена от редица известни личности. Някои от тях оправдават предварителния интерес към визитите си тук, други не успяват да се впишат с трайна следа. Несъмнено част от значимите личности, гостували в България, особено политическите фигури, оставят исторически отпечатък с посланията и резултатите от официалните си посещения. Значимостта на резултатите от подобни визити се определя и от символичните врати, които се отварят по-широко за развитието на дипломатическите двустранни или многостранни отношения. Именно личностите, върху които насочваме вниманието в този текст, оставят своята ярка следа в развитието и бъдещето на България.

Закуска с Митеран

На 18 януари 1989 г. тогавашният френски президент Франсоа Митеран пристига на официално посещение в България. Той кани на закуска 12 видни интелектуалци, повечето представители на Дискусионния клуб за подкрепа на гласността и преустройството в България. Сред поканените на неформалната сбирка са философът проф. Николай Василев, поетът Радой Ралин, журналистите Копринка Червенкова, Стефан Продев и Барух Шамлиев, поетесата Блага Димитрова, бъдещ български вицепрезидент, физикът акад. Алексей Шелудко, писателите Йордан Радичков и Ивайло Петров, кинорежисьорът Анжел Вагенщайн, художникът Светлин Русев и бъдещият български държавен глава - философът д-р Желю Желев.

Стази закуска те са официално припознати като дисиденти. По подобен начин малко по-рано на посещение в Чехословакия Митеран кани на среща дисиденти начело с Вацлав Хавел, а в СССР се среща с прочутия Андрей Сахаров. Срещата на френския президент у нас дава тласък на съпротивата срещу режима, която се надига по това време.

Срещата на интелектуалците с Митеран не е публична. На нея са обсъдени общественото развитие в България, както и преследванията от страна на тоталитарните власти, на които са подложени участниците в Дискусионния клуб и членовете на Независимото дружество за защита

на правата на човека. Българските медии отразяват събитието с мълчание – тоест не го отразяват. Те описват проведената среща на президента Митеран с българския партиен и държавен ръководител Тодор Живков, съвместната пресконференция, както и удостояването на френския държавен глава с титлата "доктор"

по право на Софийския университет и с най-високото държавно отличие – орден "Стара планина" с лента. Тодор Живков на свой ред е удостоен от френска страна с Ордена на почетния легион. През 1994 г. Митеран отново е на посещение в България и символично повтаря срещата си с интелектуалците в същия формат.

Снимка: Посолство на Франция в България (1989 г.)

Снимка: Ройтерс

Прословутата реч на Бил Клинтън

"Позволете ми да се обърна към всички хора в САЩ, Европа и по целия свят, които ни гледат. Това е прекрасна страна, елате и помогнете на България да изгради бъдещето си."

Тези думи от площад "Александър Невски" на 22 ноември 1999 г. произнася 42-ият президент на САЩ Бил Клинтън. Той е първият американски държавен глава на официално посещение в България, като визитата му е по покана на тогавашния президент Петър Стоянов.

Клинтън започва словото, обръщайки се към хората с "добър ден" на български. По-голямата част от речта му е насочена към демократичните промени в България и изграждането на устойчива демокрация.

Посещението на Клинтън е тласък за интеграцията на България в НАТО и разви-

тието ѝ в посока ЕС. По време на визитата си той повдига и въпроса за критичната ситуация в Косово и подкрепата на България за действията на НАТО там.

В същата своя прословута реч той заявява следното:

"Надявам се тази вечер хората в Сърбия да могат да ни чуят и да знаят, че ако изберат пътя, който избра България, ще получат своето заслужено място в Европа, което им бе отнето от Слободан Милошевич, а Америка ще ги подкрепи".

Клинтън пристига в България с дъщеря си, трима конгресмени и още няколко представители на Съединените американски щати вечерта на 21 ноември 1999 година.

най-новата българска история

От изпълнение на "Бийтълс" с президента до ромска сватба – посещенията на Чарлз Трети

Годината е 1998, шести ноември. Тогава принц и престолонаследник, настоящият крал Чарлз III пристига на посещение в България по покана на президента Петър Стоянов. Почетен караул приветства британския престолонаследник пред Дом 1 в резиденция Бояна, където се състои официалното посрещане. По време на първата си среща принцът на Уелс разговаря на четири очи с държавния глава Петър Стоянов.

"В салона, където се провеждаше срещата, имаше пиано – едно момиче се грижеше за музикалния фон. В един момент обаче то засвири All You Need Is Love на "Бийтълс". Петър Стоянов започна да пее, принцът известно време се заслушваше и неочаквано влезе в дует. Според протокола на кралския двор подобно поведение е недопустимо", разказва журналистът Евгений Тодоров.

По време на визитата си принцът дарява линейки от Стафордширската служба за спешна помощ на университетската болница "Царица Йоанна". През втория

Снимка: 24 часа

ден от гостуването си британският престолонаследник посещава Пловдив. Първата спирка от обиколката е бюро за самопомощ в ромския квартал "Столипиново". Там Чарлз поздравява младоженци на сватбата им. През 2003 г. принцът отново е на посещение в страната - този път по покана на президента Георги Първанов. В предаването "Тази сутрин" по bTV ген. Димитър Владимиров, бивш началник на НСО, отговарял за охраната на Чарлз и при двете му посещения у нас, разказва:

"Спомням си как в аграрно-екологичния център към Селскостопанската академия в Пловдив той посети една ферма, в която има овце. Те се охраняваха с ток, без пастир. Той застава с лице към овцете, а през това време журналистите скочиха през оградата и отидоха срещу него. Той се засмя и каза: "Просто трябваше да си разменим местата, аз трябваше да отида на вашето място, за да може да ме снимате в лице".

Папските визити у нас

В навечерието на Деня на Светите братя Кирил и Методий, на 23 май 2002 г., папа Йоан Павел II пристига на официално държавно посещение в България. Визитата му е по покана на Католическата църква у нас и на българската държава. Идеята за посещението на папата се обсъжда в продължение на 8 години. Тя е основна цел на българската външна политика след възстановяването на дипломатическите отношения с Ватикана през 1991 г. През 2001 г. са събрани над 20 000 покани от българи, които са изпратени до папата. На 12 май 2002 г., в рамките на посещението на тогавашния ни външен министър Соломон Паси в Светия престол, папата се обръща към българските граждани:

"Моето посещение във вашата страна ще има за цел да насърчи католическите братя и сестри във вярата им и отговаря на най-съкровено ми желание да бъдат укрепени връзките между

Снимка: Ройтерс

католическата църква и Българската православна църква".

Визитата на римския папа е от изключителна важност за страната ни, чийто образ е сериозно опетнен заради провокация по време на Студената война. Тя забърква българи и името на страната ни в опита за убийство на Йоан Павел Втори на 13 май 1981 г. Тогава на площад „Св. Петър“ във Ватикана той е прострелян и ранен от Мехмет Али Агджа, член на турската националистическа организация "Сивите вълци". По време на визитата си Йоан Павел II се среща с президента Георги Първанов. Тогава той заявява, че никога не е вярвал в т.нар. българска следа в опита за покушение срещу него. По думите му това е инсинуация и несправедливост. Така папа Йоан Павел II оневинява българите Сергей Антонов, Желю Василев и Тодор Айвазов, набедени от атентатора Али Агджа, че са били поръчители на покушението. Визитата на папата приключва на 26 май.

17 години по-късно у нас идва папа Франциск. Апостолическата визита на римския папа преминава под мотото "Мир на земята". Мотото припомня енцикликата "Мир на земята" от 11 април 1963 г. на Св. Йоан XXIII, първият апостолически визитатор и папски делегат в България. Пред храма "Александър Невски", където се помоли в усамотение, Франциск благослови българския народ. На литургията в столицата папата заяви:

"Не се страхувайте да бъдете светците, от които тази земя се нуждае".

Също така в столицата Франциск събра представители на различните изповедания, за да отправят заедно молитва за мир - символ, че не съществува разделение между религиите, а техни общи цели са мирът и просперитетът на народите. В град Раковски папата даде лично участие на 245 деца от цяла България.

Снимка: 24 часа

След като Илон Мъск - главният изпълнителен директор на Tesla и SpaceX купи Туитър за 44 милиарда долара в края на октомври 2022 г., продължилият месеци процес за собственост върху една от най-големите социални медийни платформи в света най-накрая приключи.

Георги Владимирова

Промените, до които сделката ще доведе, няма да се ограничат само до биографията на профила на Мъск в Туитър, която той промени на "Chief Twit" и местоположението му, което бе преименувано на "Twitter HQ". От разхлабването на модерацията до възстановяването на забранени акаунти - възможностите и последиците от тях са неизмерими. Какво обаче накара най-богатия човек на планетата да купи "Туитър"?

Неведнъж Мъск е обсъждал възвишени цели за най-новата си придобивка, заявявайки, че е воден от необходимостта Туитър да бъде свободен като "обществено пространство", за да се защитят демокрацията и цивилизацията.

Той е критичен към решението да се забранят акаунти, сред които този на бившия президент на САЩ Доналд Тръмп.

Суперприложение

Бъдещето на Туитър при Илон Мъск

В публикация ден преди сделката да стане официална, Мъск заяви, че Туитър има жизненоважна функция като общ дигитален публичен площад – онлайн сайт, където хората могат свободно да обсъждат и дискутират идеи, без да "прибягват до насилие", но също така, че е възможно тази цел да не бъде постигната. Също разкритикува традиционните медии, заявявайки, че те са помогнали за поляризирането на дебатите към екстремистката идеология както в дясното, така и в лявото крило. Докато много критици твърдят, че Мъск може да отприщи хаос с отношението си към свободата на сло-

вото, той уверява, че платформата няма да се превърне в "безплатен за всички адски пейзаж" и обозначи, че ще има някои ограничения за това какво съдържание може да бъде публикувано. Също така каза, че специфичните за всяка страна закони за речта на омразата ще се прилагат и в Туитър. Подобно съобщение е важно и за рекламодателите в социалната медия, към които Мъск също се обръща:

"По принцип Туитър се стреми да бъде най-уважаваната рекламна платформа в света, която укрепва и развива вашите марка и предприятие", заяви той.

Защо придобиването отне толкова време?

Още в началото на 2022 г. Илон Мъск бе започнал да натрупва дялове в Туитър и през април беше известно, че е сключил сделка за купуване на компанията за 44 млрд. долара, заедно с внасяне на промени в политиките, модерацията на съдържание и много други. Скоро след това той заяви, че компанията не е успяла да отчете точния брой на спам акаунтите на платформата и по този начин действителният брой потребители не може да бъде потвърден. Това накара Мъск да обяви през юли, че вече не се интересува от закупуването на компанията, която впоследствие го съди за нарушаване на първоначалното споразумение. В крайна сметка през октомври сделката беше постигната.

Промени след купуването на Туитър

Очаквано, първият ход на Мъск бе да уволни някои от водещите фигури, като започна с главния изпълнителен директор на Туитър Парадж Агравал, който пое кормилото на компанията през 2021 година, след като съоснователят Джек Дорси се оттегли.

Снимка: Туитър

Скоро след това други новинарски издания съобщиха, че Мъск също е уволнил финансовия директор Нед Сегал и главния съветник Виджая Гаде. Текстовите съобщения между Мъск и неговите бизнес партньори разкриват колко е бил разочарован от ръководството на Агравал, въпреки че двамата първоначално са искали да работят заедно.

Мъск изпитва недоволство и от други ръководители на Туитър, сред които Гаде, главния адвокат на компанията, която той представя като "икона на лявото крило на Туитър". Именно Гаде ръководи екипа, решил да забрани акаунта на Доналд Тръмп. Всички тези промени поставиха властта в ръцете на Мъск и въпроса как ще бъде използвана тази власт.

Първата стъпка към "суперприложението"

Мъск многократно е говорил за "суперприложение", което условно е наречъл "X". Не е сигурно дали Туитър ще се превърне в това, или в част от по-голяма платформа, но оправдава сравненията с китайския WeChat, който съчетава на едно място съобщения, пазар и публикации в стил Туитър. "Той има такъв начин на мислене", казва Майкъл Влисмас, автор на биографията на Мъск "Risking It All".

"Докато повечето хора биха затънали в подробностите и започнали плана си оттам, Мъск е склонен да премине направо към голямата идея и да започне с нея, след което да се справя с проблемите, които тя поставя на пътя му. Според мен това би било първата стъпка към друг план от две, три или четири точки за това къде се вписва в следващото нещо, което той иска да направи."

За критиците на Мъск неяснотата на "суперприложението" говори за човек, който няма реален план. Джейсън Голдман, част от основателите на Туитър и бивш член на борда, вярва, че именно липсата на ясна стратегия е причината, поради която изпълнителният директор на Tesla се опита да се оттегли от сделката. "Той не е представил сериозен план за

или Див Запад?

това какво иска да прави с платформата. Иска да победи ботовете, става въпрос за свободата на словото, всичко е много неясно."

"Див Запад" за свободата на словото

Мъск описва себе си като "абсолютист на свободата на словото". Смята, че модерането в Туитър е твърде голямо и критикува решението да се забранят видни, но противоречиви личности като Доналд Тръмп. Експерти предупреждават, че свободната позиция на бизнес магната по отношение на ограниченията на съдържание може да бъде начин за процъфтяване на "най-лошите" тролове на услугата, превръщайки Туитър в Дивия запад, където всичко е разрешено. Голдман, който е първият главен дигитален директор на Белия дом при Барак Обама, казва: "Свободата на словото е изключително важен принцип, който всеки, управляващ интернет платформа, трябва да приеме. Проблемът е, че Илон всъщност не го е грижа за това – той иска да има повече гласове в платформата, които са в съответствие с конкретните му политически възгледи."

Според Мъск подходът на Туитър към свободата на словото ще се основава на законите на отделните страни, което експертите предупреждават, че ще засили авторитарните режими. Друго притеснение на анализаторите е, че фокусът на Мъск върху немодерираната свобода на словото може да създаде нови предизвикателства, които ще имат огромни последици на междинните избори в САЩ.

По-малко прегради срещу дезинформацията и екстремизма

Наред с отмяната на забраните за няколко противоречиви акаунта, Мъск може също така да промени някои от политиките на Туитър, предназначени да направят платформата по-безопасна за уязвими потребители – обикновено жени, ЛГБТ+ и цветнокожи хора.

"Ако се съмнявате, оставете речта да съществува. Ако това е сива зона, бих казал - нека туитът съществува. Но очевидно при случай, в който има много противоречия, не е задължително да искате да популяризирате този туит", споделя Мъск.

Все пак в миналото е установено, че алгоритъмът на Туитър засилва екстремната политическа реторика или теориите на конспирацията по вреден начин, като предлага акаунти и съдържание, от които потребителите може да се интересуват.

Тези опасения могат да станат още по-видими, ако няма средства срещу екстремизма и дезинформацията. "Това ще увеличи драматично броя на екстремистите, които са на платформата", смята Анджело Карусон, медиен наблюдател, а също президент и главен изпълнителен директор на Media Matters.

Нови начини за плащане

Туитър е изключително зависим от рекламата, като отчасти обвинява забавянето на индустрията за лошите си финансови резултати по-рано през лятото на 2022 г. Мъск вярва, че едно от решенията за това е да се предложи първокласно изживяване, за което някои потребители ще плащат – като нов маркер за потвърждение. Г-н Голдман споделя, че има място за повече първокласни функции за "опитните потребители" на Туитър, но предупреждава, че позицията на Мъск относно модерацията рискува да отблъсне тези, които е най-вероятно да платят. "Проблемът е, че нито опитните потребители, нито рекламодателите ще искат да бъдат на платформа, където дискурсът изглежда по-враждебен и всички тези проблеми с безопасността на потребителите стават все по-големи."

Вече е ясно, че купувайки Туитър, магнатът се сблъсква с множество важни проблеми. Ако амбициите му за платформата съответстват на тези, които има за другите си фирми (от хуманоидни роботи до живот в Космоса), потенциалът за промяна – за добро или за лошо – със сигурност е значителен. "SpaceX започна с грандиозната идея за колонизация на Марс – невъзможната идея, но тя отново предизвика тази вълна от подкрепа, интерес и ентузиазъм около Космоса", казва биографът на Мъск Майкъл Влисмас.

"Марс може никога да не се реализира, но беше катализатор за формирането на много ефективен SpaceX.

Мисля, че Туитър ще бъде много различно пространство, но ще бъде ли по-добро място като платформа за човечеството по начина, по който Илон Мъск иска? Мисля, че това е социалната медия Марс в момента. Но по пътя към това, смятам, че Мъск ще излезе с някои иновативни идеи", завършва Влисмас.

Модерните професии във времето на интернет

Снимка: unsplash.com

Никола Михайлов

В последните години технологиите се развиват експоненциално, а с тях и възможностите за работа. Някои стари професии се актуализират, а други изчезват. Пандемията от COVID-19, която удари света през 2020 г., още повече ускори промените във възможностите за припечелване на средства. Принудени да стоят вкъщи, хората се адаптираха и сега, 2 години по-късно, не желаят да се върнат обратно към старите и изпитани методи.

Хоум офисът

Най-рязката промяна в работната среда на мнозина се оказва изчезването на офисите. Специалисти от всякакви сфери - програмисти, дизайнери, счетоводители и брокери, откриха, че са по-продуктивни, когато са си вкъщи. Вместо да губят време в пътуване до работното място, те стават всяка сутрин, пият кафе и се заемат със задачите си. Разговорите с колеги и клиенти могат да се провеждат онлайн и на практика няма нужда да бъдат на живо.

Много хора откриха възможности, които иначе не биха имали, благодарение на home office-а. Кирил Запрянов е 22-годи-

шен IT специалист от Пловдив, който от 2 години работи за софийска фирма. Той кандидатства там, именно защото в обявата пишело, че предлагат дистанционна работа и така той може да получава по-висока заплата, без да увеличава разходите си.

"Дори не бих си подал CV-то в тази компания, ако трябваше да се преместя. Щях да продължавам да търся нещо в Пловдив", споделя Кирил.

Младият програмист не е единственият пример за спечелил от възможността за работа от вкъщи. Все повече българи успяват да намерят реализация в чужди фирми заради развитите се технологии. Наши видеомонтажисти и графични дизайнери приемат поръчки от цял свят - клиенти им изпращат материали, които те изтеглят и връщат готов продукт.

Снимка: unsplash.com

Стриймингът - забавление за едни, професия за други

Освен че разстоянието вече не е такава пречка за съществуващите професии, в последните години се появиха и изцяло нови възможности. Станахме свидетели на невиджан бум на използването на социалните мрежи и по-предприемчивите успяха да намерят начин да печелят от факта, че целият свят е много по-съсредоточен в интернет пространството.

Думата "инфлуенсър" беше позната и преди, но за мнозина това бяха по-скоро едни непознати "създания". Оказва се, че от 2020-а насам са изгряли много нови онлайн звезди. Свободното време, обаче, не е единствената причина все повече хора да започнат да градят кариери в YouTube, Twitch или TikTok. В последните 2 години значително по-голяма част от родните компании рекламират в интернет, което повиши цената на Google рекламите. Контент криейтърите от своя страна получават процент от изкараното от тях.

Така в днешно време с 1 милион гледания в YouTube спокойно можеш да спечелиш 3000 лв., дори в България, където тарифите все още са значително по-ниски. За сравнение, през 2016-2017 г., когато в страната се появиха първите професионални YouTuber-и, те печелеха около 100 долара за същата гледаемост и разчитаха основно на компании, желаещи да работят с тях.

YouTube не е единствената платформа, в която се развиват родните създатели на съдържание. Все по-голяма популярност набира и сайтът за лайв стриймове Twitch, където криейтърите с часове излъчват как играят компютърни игри или пък реагират на забавни видеа. Тази професия естествено няма как да е толкова лесна, колкото изглежда. В какво тогава се изразява тя?

Снимка: YouTube

"Много хора приемат стриймването просто като седене на компютър и играене на игри пред публика. Нещата не стоят така обаче - в създаването на контент се влагат много усилия, време и средства, които рядко биват забелязани от страни. За да бъде човек актуален в стрийминга, той трябва да измисля нови и нови идеи за своето съдържание и да поддържа интереса на хората към себе си. Трябва да спазва график и да се старее да е на живо възможно най-дълго, за да успее да достигне до максимален брой зрители. Ако целта на човек е да превърне стриймването в кариера, то усилието, което влага, по никакъв начин не се различава от стандартните професии", разказа Ангел Несторов, по-известен онлайн като **tigerout**.

Той развива своя канал от години, но след като завършва училище през 2019 г., започва да се отнася все по-сериозно към него. Според Ангел основната разлика между стриймването и "нормалните" професии е, че приходите не са гарантирани. Нямаш сигурна заплата и трябва постоянно да се старееш да излизаш извън зоната си на комфорт, като измисляш нови идеи и поддържаш съдържанието си интересно.

Най-големият плюс на стриймването са връзките, които човек изгражда с колегите и зрителите си. "Стриймвайки, аз не се чувствам сам в стаята пред компютъра си, защото в същото време с мен са стотици хора, които ме наблюдават и пишат в чата. Това ме кара да се чувствам много по-енергичен и надъхан, понеже знам, че всяка моя стъпка и реакция се наблюдава от тях и това, което създавам, им харесва", казва Ангел. По негови думи минутите също са свързани основно с хората. Човек трябва постоянно да знае какво би им се харесало и какво - не.

"Някои не биха се справили с хейта, който е неизменна част от онлайн пространството", предупреждава той.

Ковид-пандемията е помогнала страшно много на стриймърите - появили са се много нови зрители и в същото време нова конкуренция, която те кара да подобряваш своето съдържание. Според tigerout обаче все още сме в много ранен етап на този вид създаване на съдържание. Секторът ще се развива в бъдеще - повече хора и компании ще инвестират в стриймъри, така скоро може да надмине другите видове контент криейшън.

Дропшипинг

Снимка: unsplash.com

Друга професия, която до скоро не съществуваше и от която могат да се заработят много средства, ако човек се старее достатъчно, е дропшипингът. Препродаване на стоки винаги е имало, но с възможностите на интернет то премина на следващото ниво. За да започне да се занимава с дропшипинг, човек се нуждае единствено от сайт. Платформата Shopify е създадена точно за това - да предостави възможност на потребители с нулев опит да си направят онлайн магазин. Следващата стъпка е да бъде избран продукт или продукти, които ще се предлагат и чрез плъгин клиенти автоматично се

свързват с продавача. Сайтът играе ролята на посредник и от дропшипъра се изисква единствено да се занимава с реклама - отново онлайн. Така човек може да продава стоки за милиони, без да е притежавал нищо, а инвестицията е само маркетинг бюджет и 20-30 долара разходи по сайта.

Криптовалутите

Освен професиите, интернет революционизира и парите. Бумът на криптовалутите позволява на обикновения човек да стане "трейдър" и да печели от обмяна на средства. Традиционните пари са стабилни и съответно хората не биха изкарали много, ако днес купят долари и ги продадат утре. Но в криптосвета можеш да станеш милионер за една нощ, ако само купиш от правилната монета. Единственото условие е да следиш пазара и настроенията в пространството, да имаш пари в портфейла и да купуваш бързо. Естествено, лошата страна на криптотрейдинга е, че нищо не е сигурно и милионите могат да изчезнат точно толкова бързо, колкото са дошли. Ако човек се информира и ограничи рисковете си, това става напълно истинска работа.

Снимка: unsplash.com

В бъдеще ще виждаме още нови и нови интернет професии, които не можем и да си представим днес. Все по-голяма част от младите са привлечени от възможностите, които предлагат технологиите и ги предпочитат пред стандартната работа от 9 до 5. Това, че не си ограничен, можеш да си сложиш лаптопа в раницата и да отпътуваш за месец в Тайланд, докато в същото време си на работа, е един от най-големите плюсове. Също така не трябва да забравяме, че когато целият свят има интернет, реално няма таван на печалбата, която можеш да достигнеш.

Пет техники за учене, които да изпробвате преди сесията

Лилия Якимова

Всеки следващ семестър в университета изглежда по-предизвикателен от предишния, учебният материал става все по-голям, а времето ни - все по-ограничено. Ако се затруднявате да разберете и запомните информацията, ако лесно губите концентрация и ако ви изглежда, че колкото и да четете, все не можете да запомните сложните термини и понятия, може би е време да смените стратегията си за учене. Съществуват множество разнообразни и интересни методи за усвояване на информация - някои стратегии целят да ви помогнат да се фокусирате, други - да развivate паметта си, трети ви помагат да стимулирате всичките си когнитивни умения едновременно.

Техниката "Помодоро"

"Помодоро" е техника за организиране на времето, създадена през 80-те години от италианеца Франческо Чирило. В основата ѝ стои идеята за разпределението на работата на кратки интервали с малки почивки. Според този метод оптималната комбинация е съсредоточено учене за 25 минути, последвано от почивка от 2 до 5 минути. Тази комбинация се повтаря четири пъти, след което следва да направите една по-дълга пауза от 15 до 30 минути. След тази по-дълга пауза може да започнете целия цикъл отначало. Според сайта francescocirillo.com, методът е наречен "Помодоро" ("домат" на италиански) заради червения кухненски таймер във формата на домат, който Франческо Чирило използвал като студент, за да засича за колко време може да остане съсредоточен върху учебниците си. Техниката е полезна за учачи и работещи, които по-трудно запазват фокус върху една задача за по-дълъг период от време и които имат склонност да отлагат изпълнението на заданията си.

Снимка: unsplash.com

"SQ3R"

"SQ3R" е метод за четене с по-добро разбиране и запомняне. Предложен е още през 40-те години от американеца Франсис Робинсън, специалист в областта на образованието, в книгата му "Effective Study". Името е абревиатура на стъпките, които според Робинсън трябва да следваме за по-ефикасно учене:

- 1. Проучете (Survey):** Не се задълбочавайте в текста веднага, а първо само го обходите с поглед. Прегледайте от какви части и глави се състои, вижте заглавията и подзаглавията, за да добиете представа за цялостната му насоченост и рамка.
- 2. Задайте въпроси (Question):** Формулирайте си предварителни въпроси за различни части от текста, които ще ви помогнат да четете по-целенасочено. Например: "Какъв проблем разглежда този абзац?", "Какво знам вече по тази тема?"

Техниката "Файнман"

Техниката "Файнман", кръстена на създателя си Ричард Файнман, физик и носител на Нобелова награда, е друг лесноприложим и ефективен метод за усвояване на информация. Според тази техника, след като прочетем информацията, която искаме да научим, трябва да разиграем как ние самите бихме я преподали на 12-годишно дете. Методът ни стимулира да обобщаваме и опростяваме материала, свеждайки го до по-разбираем и достъпен език. Ако усетим, че в някой момент се затрудняваме да си обясним информацията по прост начин, трябва отново да си преговорим материала.

Практика на извличането

Практиката на извличане, или така наречената "retrieval practice", се състои в това да се опитаме да си припомним ин-

и "Какво ново искам да науча от този параграф?".

3. Прочетете (Read): Започнете да четете, активно търсейки отговорите на въпросите, които сте си задали в стъпка №2.

4. Повторете (Recite): Повторете (най-добре на глас или писмено) в обобщен вариант информацията, която сте извлекли до момента. Използвайте свои думи, това ще ви помогне по-добре да формулирате идеите си и да запомните наученото.

5. Преговорете (Review): Когато приключите с цялата информация, отново преговорете със свои думи какво сте запомнили.

Целта на "SQ3R" е учещият да не чете текстовете пасивно, а целенасочено да мисли върху това каква информация иска да извлече и да умее да я обобщава.

формация, която сме усвоили преди време, без да я имаме пред себе си. Според сайта retrievalpractice.org на д-р Пуджа К. Агарвал, изследвала този тип техника в книгата си "Powerful Teaching: Unleash the Science of Learning", голяма част от качествено учене се състои в това да извикваме от паметта си вече усвоен материал. Агарвал и екипът ѝ от изследователи на когнитивните науки смятат, че практиката на извличане значително подобрява възможностите за учене и спомага учащите по-лесно да разберат собствения си учебен процес. Според експертите например по-полезно е да си зададем въпроса "Какво си спомням от предишната тема, която прочетох?" и да опитаме да си спомним, отколкото просто пасивно да прочетем записките си още веднъж. Друг вариант е да запишем всичко, което си спомняме от изучената тема, на лист хартия или пък да си направим тест за самопроверка.

Снимка: unsplash.com

Системата "Лайтнер"

Системата "Лайтнер" е предложена през 70-те години от немския журналист в областта на науката Себастиан Лайтнер. В основата ѝ заляга употребата на флаш карти за учене. За да подготвим флаш карта, можем например от едната страна

на лист хартия да запишем въпрос, а на гърба - отговора му, или пък някое понятие заедно с дефиницията му. Според системата "Лайтнер", след като сме подготвили своите карти, трябва да ги поставим в различни кутии спрямо това колко добре си спомняме информацията. Определяме Кутия №1 за картите с понятия и въпроси, които не сме запомнили добре, Кутия №2 за тези, които донякъде знаем, и Кутия №3 за тези, които смятаме, че сме усвоили напълно. Може да започнем и като поставим всички карти в Кутия №1, ако не сме сигурни в познанията си.

На определени интервали от време се "изпитваме" върху информацията - например върху понятията от Кутия №1 през ден, от Кутия №2 - през 3 дни и от Кутия №3 - през 5. Всяка карта, за която

сме дали правилен отговор, се придвижва към следващата група, а всяка сбъркана се връща едно ниво назад. Цикълът продължава, докато всички карти се озоват в Кутия №3. Методът помага лесно да открием понятията и въпросите, които ни затрудняват и да наблегнем върху тяхното преговаряне.

Съществуват и други методи за учене като използване на цветове за маркиране и групиране на информацията, развиване на визуалната и фотографската памет. Възможностите са много, така че не спирайте дотук, изпробвайте най-различни варианти, смесвайте елементи от различни стратегии, допълнете и с идеи, които сами сте открили. Каквито и методи да изберете, трябва да отговарят на вашите нужди, за да ви бъдат полезни занапред.

12 съвета
за това как
да отделяте
повече време
за книгите и да
не изпадате
в читателски
застой

Как да четем повече

Лилия Якимова

Чете ви се, но времето сякаш никога не стига? Все се каните да започнете онзи роман, който си купихте преди време, но отново и отново отлагате? На всеки 1-ви януари си обещаваме, че вече наистина ще четете повече? Четенето е обогатяващо занимание, което изисква своето време и внимание - две неща, които във все по-забързващото се ежедневие постоянно ни се изплъзват. Не всеки може да си позволи да отделя по 3 часа за четене на ден или пък да си купи и прочете над 100 книги като някои инфлуенсъри в YouTube и Instagram. Книгите обаче винаги могат да бъдат част от деня ни - стига да се научим да използваме времето си пълноценно, да се възползваме от всяка възможност за среща с литературата, а понякога и да се предизвикаме да опитаме нещо различно.

Предлагаме ви 12 съвета как да включите четенето в натоварения си график, да не изпадате в "читателски застой" и да се разнообразявате така, че да успявате да четете повече. Изберете препоръките, които отговарят на потребностите ви и съвпадат с предпочитанията ви. Четенето не трябва да е задължение. Приемете го като удоволствието и безценното богатство, което то неизменно е.

1. Винаги носете книга в себе си

Никога не знаете кога може да ви се отвори свободно време, докато сте навън. Автобусът ви закъснява, приятелите, с които сте се уговорили, се бавят или пък неочаквано се оказвате с по-голяма почивка между лекциите - опитайте да оползотворите това време с някое четиво. Ако ви е трудно да носите хартиена книга със себе си, пробвайте с електронна или аудиоверсия. Тук на помощ идват

електронният четец или приложенията за мобилен телефон като "Ozone e-книги" и Storytel. (Вижте и съвет №5).

2. Извадете си карта за библиотека или читалня

Заемането на книга от библиотека със сигурност ще ви направи дисциплинирани при планирането на времето си за четене - крайният срок за връщане ще ви напомня да не отлагате прочитането на книгата. Прибавете към това и огромните колекции от заглавия, от които може да избирате, без да се налага да заплащате за тях, и имате готова рецепта за читателско вдъхновение. Освен големите библиотеки прекрасен и леснодостъпен вариант е и "Читалнята" в центъра на София, в която, за да си извадите карта, е достатъчно просто да дарите книга по избор.

3. Разнообразявайте

Сменяйте жанрове, редувайте книга с голям обем с такава с малък, четете както художествена, така и нехудожествена литература, разнообразявайте четивата си. Смяната на сюжети, стил, език, тон

Снимка: unsplash.com

може да ви даде динамиката, от която имате нужда, за да четете повече.

4. Или пък се върнете към стари любимци

Ако сте в читателски застой, защото ви се струва, че нищо в морето от нови издания не отговаря на вашия вкус и точно сега не ви се експериментира с непозната книга, върнете се към някое старо любимо заглавие. В крайна сметка още едно препрочитане на "Хари Потър" винаги е добра идея! Нещо повече, връщането назад към заглавията, които са отключили любовта ви към литературата поначало, може да ви даде нужното вдъхновение да посягате по-често към книгите, дори и в сегашното ви по-натоварено ежедневие.

5. Изпробвайте аудиокниги

Аудиокнигите са може би най-лесният начин да се преборим с оправданието "Нямам време за четене". Основното им предимство е, че могат да се съчетават с други дейности, които обикновено "изяждат" свободното ни време - слушайте романи, докато пътувате за работа или лекции, докато чистите или готвите. Така книгите винаги могат да бъдат част от ежедневието ви, колкото и натоварено да е то. И ако това не е достатъчно да ви убеди - Storytel, една от по-известните платформи за аудиокниги в момента, дори предлага 50% отстъпка от цената на абонамента за студенти.

6. Четете колкото може повече наведнъж

Ако все пак разполагате с повече свободно време и решите да го прекарате с книга, опитайте се да прочетете колкото може повече наведнъж. Ако отделите повече време на текста, особено докато още навлизате в сюжета, по-лесно ще потънете в атмосферата и обстановката. Намалете прекъсванията за проверка на телефона и просто се потопете в книгата, страниците неусетно ще започнат да летят от само себе си.

7. Създайте си график

Казахме, че книгите не са задължение, а удоволствие, но ако все пак сте от хората, които обичат да организират деня си по график, може да опитате да включите и четенето в своя "to do" списък. Вмъкнете един час (например) за четене някъде в деня си и опитайте да го спазите. Мислете за този един час не като за поредната задача, а като за планирано време за заслужена почивка.

8. Установете навици

Дори и да четете само по една глава от книгата си, опитайте да четете всеки ден. Установете навици като предпочитано време за четене, дали ще е вечер преди лягане или сутрин преди да излезете, и любимо място - някое удобно кресло например. (Опитайте да комбинирате

тази препоръка със съвет №7, за да установите рутина по-лесно.)

9. Предизвикайте се

Ако сте от хората, които обичат да предизвикват себе си, поставете си някаква цел под формата на своеобразна игра. В сайта Goodreads може да зададете брой книги, които искате да прочетете до края на годината, и да следите прогреса си. В YouTube, Instagram и TikTok може да откриете и всякакви други креативни предизвикателства, споделени от потребители. Едно от по-известните е например предизвикателството да отделите същото време, което обикновено прекарвате на телефона си на ден, за четене на книга. Бихте ли се справили?

Снимка: unsplash.com

10. Четете заедно с приятел

Заедно със свой приятел определете книга, която искате да прочетете едновременно. Може да си поставите и срок или да определите брой страници, които да прочитате на ден или седмица. Така двамата ще се държите взаимно

отговорни за това да не изоставяте четенето. Освен това винаги ще има с кого да обсъждате героите, да мислите върху загадките в сюжета и да споделяте реакциите си за изненадващите обрати. Не е задължително четенето да е самотно занимание.

11. Не се притеснявайте да четете по няколко книги едновременно

Да, да четете два романа едновременно е трудно, но пък успешно може да редувате една по-дълга художествена, една научна книга и някое и друго издание с кратки творби - стихове, разкази или подбрани афоризми например. По-лесно е, ако книгите са в различен жанр, стил, регистър и форма, може дори да подберете заглавия на различен език. Докато за някои читатели комбинирането на различни книги е табу, за други това разнообразие може да даде нужния тласък за повече четене.

12. ... или да оставите някоя книга недовършена

Не се насилвайте да прочетете един роман до края само за да не остане недовършен, ако той наистина не ви харесва. Ако моментът се е оказал неподходящ за тази книга, ако усетите, че не сте в настроение за нейните теми и стил или ако просто не отговаря на вкуса ви и всичко това убива желанието ви за четене, оставете я. Дайте ѝ втори шанс след време или я подарете на приятел, който би я харесал и продължете към следващата си книга.

Експериментирайте, комбинирайте съветите, изпробвайте различни книги и методи, за да установите своите лични и неповторими читателски навици, които ще ви помогнат да отделяте по-често и по-пълноценно време за книгите.

Снимка: unsplash.com

За отказалите да умрат и първия роман на поета Росен Желязков

Робърт Христов

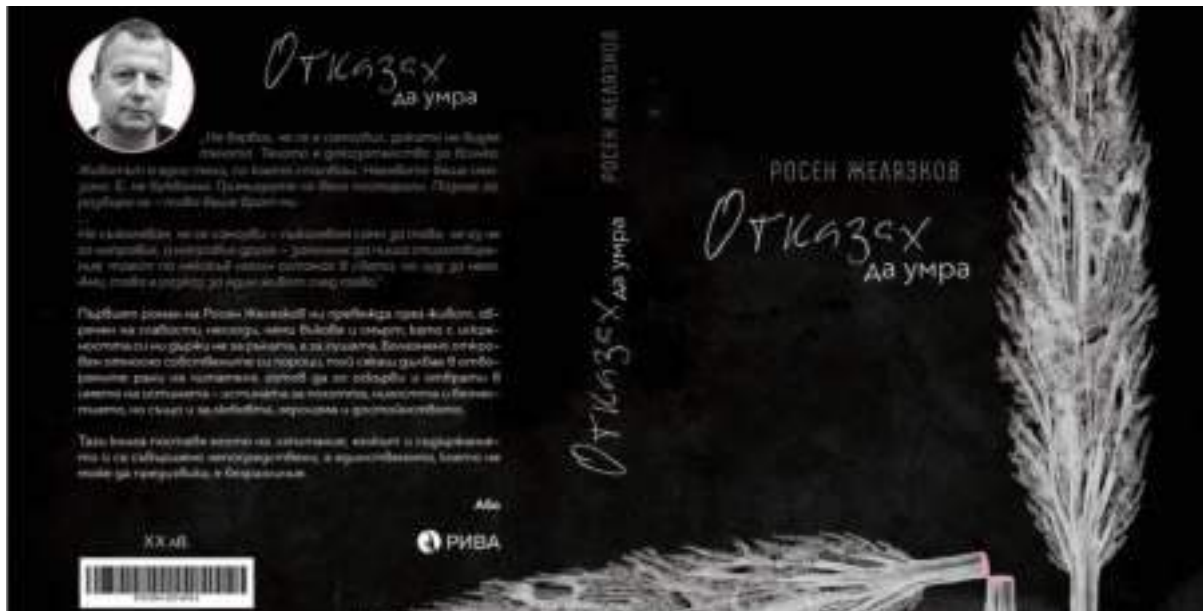
Песента на тишината
извади стария си
грамофон
и пусни мелодията на
сърцето
Затвори шумовете на
света около теб
и не пропусвай срещата
със себе си

Има трудни пътища - такива, по които постоянно се борим за целите си. Но има и още по-тежки - такива, по които не сме избрали да поемем сами. Истината е, че за героя на тази история изборът никога не е бил ясен или дори предоставен, но въпреки това той не е престава да крачи, напук на всички несгоди. Това е и есенцията на неговия характер - непримирим дух на един изстрадал от превратностите на живота писател. Росен Желязков започва да пише преди 10 години, след самоубийството на брат си. Преди това не се е интересувал или занимавал професионално с писане. Сега е на 50, но мастилото говори само за себе си. Освен като начин да се помири с тежката и неочаквана действителност, новото хоби на Росен Желязков разкрива и неочаквания му талант.

"Първият роман на Росен Желязков ни превежда през живот, обречен на слабости, несгоди, неми викове и смърт, като с искреността си ни държи не за ръката, а за гушата. Болезнено откровен относно собствените си пороци, той сякаш дълбае в отворените рани на читателя, готов да го оскърби и отвори в името на истината - истината за похотта, низостта и безчестието, но също и за любовта, героизма и достойнството. Тази книга поставя егото на изпитание, езикът и съдържанието ѝ са свършено непосредствени, а единственото, което не може да предизвика, е безразличие", пише на корицата на романа "Отказах да умра", издаван от "Рива".

Без значение, че му задавам лични и тежки въпроси, той се усмихва. Умее да се смее и да се надсмива на забързаното ежедневие и хорските ценности, които го съпътстват. Говорейки с него, оставах с усещането, че той е разбрал нещо, което ти не си - че той знае нещо, до което ти още не си достигнал... а може би не си готов да платиш цената, която той е платил. Единственото му притеснение е дали усмивката му и смеха му няма да ме изплашат. Не, няма, защото зад тях стои лицето на човек, изпитвал най-трудните за приемане емоции, с едни блестящи очи, срещали смъртта.

С Росен си говорим за това, което другите отбягват. Той се цели да разпространи послания, свързани със състояния на депресия и да помогне на хората, споделяй-

ки реални случки и събития от своя живот в страниците на романа. Тези, като отдавна загубения му брат, на когото не е имало кой да помогне. Тези, които по официалните статистики са навсякъде около нас, без да го знаем. Тъжно е, макар че чак след разговора си давам сметка: може би дори знаем, че са сред нас, но избираме да не направим нищо. Темата за смъртта винаги е играла решаваща роля в литературата. Смъртта заобикаля нас и нашето ежедневие, тя е нещо, към което трябва да се адаптираме и приемем за даденост...

"Искаш да завършиш работата си, планирал си всичко в детайли, но се случва нещо, което променя целия сценарий... След това не знаеш какъв ще бъде краят. Подозираш, но не си сигурен. В крайна сметка разбираш, че самата книга те води".

До момента Росен има издадени четири поетични книги - "Жълтата пеперуда в сърцето", 2013 г.; "Аз съм Пикасо", 2014 г.; "Чист", 2015 г. и "Преследвачът на на срещния вятър", издадена през 2018 г. Негови стихотворения са публикувани в списание "Пламяк" и различни онлайн платформи. Въпреки че започва да пише в необичайно късна възраст - на 40 години, той е забелязан от големи имена в поезията като Надежда Захариева, Георги Константинов и Калин Терзийски. "Това за което се бориш, ако не се отказваш, ще се случи, когато най-малко очакваш", споделя ми Росен. Звучало като клише, но той самият е пример и стои зад думите си.

"Станах писател по случайност. С течение на времето открих, че писането ме променя. Превръщаш се в наблюдател на собствения си живот, развиваш по-голяма осъзнатост за реалността, в която живееш",

коментира авторът и допълва "Има огромно социално разслоение в България, според мен трябва да се пише за неща, за които не се говори. Те ще останат във времето и ще бъдат запомнени".

Ето и една от рецензиите, които големият български писател Калин Терзийски дава на Росен за произведенията преди издаването на романа му:

"Чета новите стихове на Росен Желязков и се готвя за нова битка. В нея аз ще продължа да твърдя, че той е особено талантлив поет, и то по особен, труден за приемане начин. И ако да хвалиш някои поети е лесно, защото са приятни и добре образовани, забавни, емоционални или просто симпатични - то да хвалиш поета Желязков е много трудно. Не са мнозина тия, които го харесват искрено. Той е странен и труден човек, от тия, които нито искат, нито могат да предизвикат всеобщо одобрение. Защото всеобщото одобрение е един тотален компромис. Но аз оставям тия, които предизвикват всеобщото одобрение на всеобществото; на меката и рехавата тълпа, която обича да обича сладкото и мекото, баницата и пуканките, розовия цвят и розовия свят. Коров и суров е светът на истинското изкуство. Студен, зъл и резлив е въздухът по върховете. Но там е истинската радост, там е истинското изкуство, там няма топлички ръкавички и топличка обич от благодатни почитатели. Там има ярък въздух и кристален живот, лудост и скръб! Аз подавам ръка на Росен Желязков, мислейки именно за тия места. Мечтаейки именно за тях, Росен Желязков също ги вижда в сънищата си, той е роден за тях".

Литургия за душата
когато е гладна
когато е безсредбърник
когато е пробита и в нея
мракът я поглъща
когато е удавена в
изгубена посока
стъпила на късче нафора
дали ще се спаси?

Катар - Световното първен

Снимка: Getty

След 4371 дни, изпълнени с безброй обвинения в корупция, хиляди строителни проекти и след месец на извънземен футбол, Световното първенство в Катар излъчи победител - Аржентина.

Георги Владимиров, Василен Петров

Процесът по избор на страна домакин на световните футболни първенства никога не е бил особено прозрачен. На всеки седем години глобалната футболна организация ФИФА кани своите членове да представят имената си за бъдещи турнири. Обикновено това става около 10 години преди самото събитие. След това страните разполагат с около година, за да финализират офертите си, прекарвайки голяма част от времето си в планиране, лобиране и задкулисни сделки. Окончателният избор се решава с тайно гласуване на 22-ма членове на изпълнителния комитет, а кулминацията е на грандиозна церемония в Швейцария.

Катар се позиционира като кандидат, който ще разшири хоризонтите на най-популярната игра в света. За първи път домакинът на турнира бе от Близкия изток. Това бе шансът на ФИФА да напише история, вместо да стъпва на по-познатата почва, представена от съперническите кандидатури на Съединените щати, Австралия, Южна Корея и Япония. Това беше и аргументът на бившия президент на ФИФА Сеп Блатер през 2010 г., когато обяви резултата от гласуването на изпълнителния комитет.

"Близкият изток и арабският свят чакаха дълго време, така че аз съм щастлив президент, когато говорим за развитието на футбола. Отиваме в нови земи".

Председателят на кандидатурата, Шейх Мохамед бин Хамад Ал-Тани, благодари на ръководителите на ФИФА: "Ще се гордеем с нас и с Близкия изток." Резултатът бе меко казано изненадващ. Съединените щати бяха смятани от мнозина за явни фаворити преди вота. Те имаха ин-

В емирството пристигнаха привърженици от целия свят, като сянката на пандемията не ги подмина. При влизане в Катар бе задължително представянето на PCR тест, направен през последните 48 часа или бърз антигеген такъв, с не по-голяма продължителност от 24 часа. Изключение от мярката бяха децата под 6 години. Не се допускаха тестове, които всеки може да си направи сам. Имунизацията пък не влизаеше в изискванията.

фраструктурата, прецедента на турнира от 1994 г. (който някои си спомнят с умиление) и стимула да разпространят футболната игра. Това обаче остана на втори план заради малка пустинна държава от само 4416 кв. мили.

"Това е политика, това са приятелства и взаимоотношения, това са съюзи, това е тактика", оплака се президентът на Футболната федерация на САЩ Сунил Гулати в деня, в който Русия също спечели кандидатурата си за Мондиала през 2018 г. Бившият играч на САЩ Ерик Уиналда пък беше по-малко дипломатичен: "Това за футбол ли е или за природен газ и петрол? Това спечели днес... те току-що си купиха Световната купа."

И европейските медии не останаха длъжни. "Силата на газа и петрола", гласи заглавие в испанския El Mundo. Холандският всекидневник AD отиде още по-далеч, предполагайки, че централата на ФИФА в Цюрих "ще плува в банкноти", след като присъди турнира на Катар. На сцената в Цюрих Блатер също изглежда малко зашеметен от току-що случилото се. Дори за турнир, който е избирал съмнителни домакини в миналото, като Италия на Мусолини през 1934 г. и Аржентина на военната хунта през 1978 г., решението е доста неочаквано. Няколко години по-късно, след като е опозорен и принуден да се оттегли, а централата на ФИФА е обискирана от швейцарската полиция, Блатер разказва пред Financial Times, че в момента, в който е извадил името на Катар от плика, са започнали проблемите му.

"Ако видите лицето ми, когато го отворих, ще разберете, че не бях най-щастливият човек. Никой не разбираше защо Световната купа отива в една от най-малките страни в света".

В този важен ден през 2010 година, 22-ма ръководители на ФИФА оформиха бъдещето на футбола. Оттогава 17 са със забрани или обвинени в корупция и неправомерни действия, свързани с кандидатурите на Русия и Катар -

Снимка: Getty

СТВО, КОЕТО ПРОМЕНИ ВСИЧКО

Катар понесе сериозни критики заради човешките права. В страната пребивават близо 2 млн. трудови емигранти, които са родени в бедни страни като Бангладеш, Индия и Непал. Те са около 95% от работещото население в страната, а условията им за живот често са катастрофални. Голяма част от тях въобще не получават договорените възнаграждения, живеят в неблагоприятни условия и почти винаги са с отнети паспорти.

Блатер, Платини, Мохамед бин Хамам и други. След шокиращата победа на Катар заваяват множество обвинения и разкрития за подкупи. Мнозина очакват, че именно заради това Световното никога няма да се проведе в Катар, но през 2014 г. ФИФА оневинява държавата. В доклада им се казва, че има **"известни индикации за потенциално проблематично поведение на конкретни лица"**, но също и че плащанията, извършени от Бин Хамам, са за негови лични политически интереси, а не за кандидатурата за 2022 г.

През февруари 2015 г. е обявено, че турнирът ще е първият, който ще се играе през зимата, като това сериозно променя гледната точка на Блатер. "Основните условия – не само за Катар, но и за всички кандидати, са еднакви. Това означава, че Световното първенство на ФИФА се играе през юни и юли. Това е основното правило", заявява той през октомври 2012 г. 18 месеца по-късно обаче напълно променя мнението си:

"След много дискусии, обсъждания и критичен преглед на целия въпрос, стигнах до заключението, че провеждането на Световно първенство в разгара на лятото в Катар не е отговорно действие."

Последната бариера пред Катар е премахната през юни 2017 г., когато дългоочакваният доклад от 349 страници на американския прокурор Майкъл Гарсия не хвърля очакваната от мнозина бомба. Установено е, че Катар е предоставил спонсорство на конференцията на Африканската футболна конфедерация в Ангола и са проведени срещи с бившия френски президент Никола Саркози и Мишел Платини, но не и че са купувани гласове. Най-накрая от страната могат да се заемат с необходимата работа.

През април 2022 г. строителните дейности продължават да се извършват на практика във всеки ъгъл на Доха. На север завършва работата по Лусаил - изцяло нов град, където финалът на Световното първенство бе изигран на грандиозен

Снимка: Getty

За пръв път в Близкия изток, и то през зимата, без алкохол, но с жени рефери: Мондиалът тази година със сигурност остава в историята като един от най-противоречивите и непредвидими турнири.

стадион с 80 хиляди места, оборудван и с охладители. Много хора в Катар са на мнение, че подготовката за Мондиала е променила страната. Някои от промените са значителни, като възможността за почти пълен контрол над служителите.

Одит на консултантската компания Impactt през 2018 г. разкрива, че някои от строителите са работили по 148 последователни дни. Кражбите на заплати от работници също са практика. А смъртта и нараняванията по време на работа опетняват имиджа на Катар повече от всичко. Доха настоява, че само трима души са загинали по проекти за Световната купа, докато доклад на Международната организация на труда казва, че през 2020 г. в Катар е имало 50 смъртни случая, свързани с работата. Преди началото на турнира много играчи, мениджъри и нацио-

нални отбори изразиха опасенията си. Старши треньорът на Нидерландия Луис ван Гаал обобщи чувствата на мнозина в европейския футбол:

"Играем в страна, за която ФИФА казва, че иска да развива футбола. Това са глупости, но няма значение. Става дума за пари и за търговски интереси".

Франция и Германия призоваха ФИФА да предостави компенсационен фонд за работниците от 440 млн. долара – колкото е и наградният фонд на турнира.

Правозащитните организации, които са сред най-острите критици на Доха, приветстваха реформите в трудовото законодателство, но са скептично настроени дали те ще се прилагат и след края му.

Снимка: Getty

Жените рефери, които написаха история в Катар

Световното първенство в Катар бе едно от най-разнообразните във футболната история - на турнира за първи път имаше жени съдии – 3 главни и 3 асистент-рефери. ФИФА е на мнение, че решението ще се утвърди като постоянна тенденция, а не еднократно явление в рамките на това първенство. Съдийската комисия изцяло подкрепи решението, заявявайки своята официална позиция:

"Ние сме много щастливи, че със Стефани Фрапар от Франция, Салима Мукансанга от Руанда и Йошими Ямашита от Япония, както и асистент-реферите Неуза Бек от Бразилия, Карен Диас Медина от Мексико и Катрин Несбит от САЩ, успяхме за първи път в историята на Световното първенство по футбол да дадем наряди на

длъжностни лица от женски пол. Това приключва дълъг процес, който започна преди няколко години с разполагането на жени рефери в турнирите на ФИФА и за мъже, и за жени. Надяваме се, че в бъдеще изборът на елитни женски съдии за важни състезания при мъжете ще се възприема като нещо нормално, а не като сензация."

Жените рефери, които ръководиха двубои на Световното първенство (отляво надясно): Стефани Фрапар (Франция) – главен съдия, Йошими Ямашита (Япония) – главен съдия, Салима Мукансанга (Руанда) – главен съдия, Неуза Бек (Бразилия) – помощник-съдия, Катрин Несбит (САЩ) – помощник-съдия, Карен Диас Медина (Мексико) – помощник-съдия. Колаж: *United News of Bangladesh*

Нова технология за засада също си проправи път

ФИФА обяви, че на Световното първенство в Катар за първи път ще се използва нова полуавтоматизирана технология за засада. Нейната основна роля е да помага на съдиите на стадиона и тези във стаята, където е разположен VAR (видеоасистент рефер) да вземат по-бързи и справедливи решения във всеки един мач.

След като технологията VAR доказа своята ефективност по време на предишното Световно първенство в Русия през 2018 година, президентът ФИФА Джани Инфантино заяви, че централата иска да разгърне пълния потенциал на технологичните средства в спорта, както и да бъдат направени всички възможни подобрения.

Новата технология използва 12 специализирани камери за проследяване. Те са монтирани под покрива на стадиона, за да могат да проследят движението на топката. Освен това те изчисляват до 29 единици и 50 пъти в секунда информация за всеки един от футболистите, както и точната им позиция на игрището.

Снимка: FIFA

Снимка: FIFA

Официалната топка на надпреварата пък допринесе с допълнителен жизненозначим елемент за откриване на засади, които, на пръв поглед са невидими за човешкото око. Сензор за инерционна измервателна единица (IMU) е вграден вътре в кълбото. Той е разположен в центъра на топката и изпраща данни до съдиите пред системата за видеоарбитраж 500 пъти в секунда, което само по себе си дава възможност за откриване на точката за удар.

А ето с какво се сблъскаха посетителите на Катар

Придвижването

Основният начин за лесно и оптимално придвижване е с помощта на лека кола. За снабдяването с кола под наем има някои важни условия. Ако имате немска шофьорска книжка, може да шофирате с нея само в рамките на първите 7 дни от акостирането си в Катар. Впоследствие се подават документи за издаване на временно разрешително, чиято валидност е три месеца. От 2019 година е налична успешно изградена линия на метрото, която свързва летището на столицата Доха с централните градски части. Автобусите се считат за ненадеждно транспортно превозно средство, главно информация на немското външно министерство.

Снимка: Ройтерс

Облеклото

В пътеводителите изрично е написано, че е препоръчително да се обличаме "консервативно". Има много разнопосочни представи какво точно означава това. Непременен колената трябва да са прикрити. За посетителите на плажовете къпането без горна част на бански или без бански въобще не е позволено.

Снимка: Асошиейтед прес

Алкохолът

На всички обществени места консумацията на алкохол е строго забранена. Алкохол не се продава в магазини и не се внася в страната. Само и единствено хотелите с лиценз могат да продават алкохолни напитки. Такива се сервират само на лица над 21-годишна възраст, като цената е доста висока – между 10 и 15 евро. На тазгодишния Мондиал все пак бяха направени компромиси. Около стадионите се продаваше алкохол преди и след края на двубоите, докато на самия терен бе достъпна безалкохолната бира. Само посетителите, платили за място в ложа, можеха да консумират алкохол по време на двубоите.

Пазаруването

Търговските центрове са перфектното място, където всеки може да се скрие от горещото време. Те имат климатизация и според закона работят от 9:00 до 21:00 часа. Трябва да знаем още, че в Катар почивен ден е петък, докато неделя си е съвсем нормален работен ден, което съответно означава, че в петък преди обяд магазините са затворени. След петъчната молитва по-голямата част от тях обикновено отварят врати, както и ресторантите. Единствено администрацията не работи.

Целувки, поздрав, любов

Ако мъж не пожелае да се ръкува с жена, това не е израз на неуважение. Религиозните убеждения не позволяват на мюсюлманите да подават ръка за поздрав с жени. Също така трябва да се избягват прегръдки и целувки на обществени места, тъй като има глоби. Не се допуска половият акт с извънбрачен партньор или партньорка. Наказанието възлиза на 7 години лишаване от свобода. В Катар е забранен и хомосексуализмът, който отново се наказва със 7 години затвор. Въпреки тази мярка емирът на Катар Тамим бин Хамад ал Тани съобщи, че всички са добре дошли на Мондиала, включително и хомосексуалните хора.

Снимка: CNN

Жестовите

В много държави посочването на даден човек с пръст се смята за невъзпитан жест. В Катар то се приема като недостойно и е забранено. Освен това не се приема добре да изразяваме положителното си възприятие към нещо с вдигнат нагоре палец. Жестът има положителна конотация в цял свят, но в Катар е нецезурен.

Снимка: Radio Pakistan

Катар събра войници от целия свят, за да подсигури реда на Световното първенство.

Екипи от специални полицейски части от цял свят следяха зорко за спазването на реда и законите на Мондиала в Катар, в опит да ограничат напълно изявите на футболните хулигани. Страната домакин мобилизира допълнителни служители на реда, за да съдейства на спортното мероприятие. Причината - безпрецедентният наплив от 1,2 млн. посетители.

Офицери от Великобритания, САЩ, Италия, Франция, Турция, Южна Корея и Пакистан съставиха формирования от полицейски сили, събрани, за да следят за реда.

Цялата инициатива е част от "Операция Световна Купа Щит".

Някои от най-сериозните полицейски звена, включително турското за специализирани операции, по-известно като Polis-Oezel-Narekat, както и френските спецчасти за борба с безредиците, охранявали финала на Шампионската лига и засипали със сълзотворен газ привържениците на "Ливърпул", повишиха нивото на безопасност.

Президентът на ФИФА също отправи апел към всички участници в турнира да концентрират вниманието си изцяло върху събитията на терена, да не са замесват в скандали и да проявят необходимото уважение към жителите на Катар.

Как Занзибар стана една от най-предпочитаните дестинации?

Снимка: pixabay.com

Йоанна Иванова

Ограниченията в много страни по време на коронавирусната пандемия не позволяваха на туристите да пътуват. Екзотичните дестинации станаха популярни заради липсата на мерки. Една от тях е Занзибар. Намира се в Индийския океан, край източния бряг на Африка, с площ 1658 км² и население към 2012 г. – 896 720 души. Освен, че е предпочитан от българските туристи, островът е известен с някои интересни факти.

Занзибар се слави с подправките си, които са основна част от икономиката. Отглеждат се главно карамфил, индийско орехче, канела и черен пипер. Друг

интересен факт е, че Фреди Меркюри е роден в Занзибар през 1946 г. Истинското му име е Фарук Булсара. Къщата, в която е живял, в момента е туристическа атракция. Има ресторант и магазин за сувенири, кръстени на него.

Официалният език на Занзибар е суахили, но голяма част от местните говорят арабски и английски. Денонощието на острова е разделено поравно заради близостта му до Екватора, а изгревът и залезът са по едно и също време през цялата година. Официалното име на Занзибар е Чангуу, но страната е известна и като Prison Island, заради това, че през 1800 г. е била използвана за затвор. В

курорта има застрашени гигантски костенурки. През 1919 г. британският губернатор на Сейшелите изпраща като подарък четири екземпляра от редкия животински вид. През 1955 г. броят на гигантските костенурки достига 200. Хората започват да ги крадат от острова и да ги продават в чужбина и така през 1996 г. са останали само седем костенурки. Заради това, правителството на Занзибар решава да построи голям комплекс за защита на уникалния вид и до 2000 г. костенурките достигат 150.

Островът е много подходящ за гмурканя. Пълно е с цветни риби, няма подводни течения и водата е кристално чиста. Местните са го превърнали в интересна атракция за туристите. Вече има чартърни полети до Занзибар и дестинации като Мавриций, Карибите, Виетнам и Тайланд, а преди COVID-19 това не беше възможно. Голям принос за привличането на българските туристи са и много по-ниските цени, особено в сравнение с някои европейски държави. Дори с идването на високата инфлация, почивки до такива острови все още са достъпни. Повишаващите се цени обаче тепърва ще бъдат предизвикателство пред туризма.

Препоръчваме ви две родни места с огромен туристически потенциал:

Пещерата Утробата. България има много природни богатства. Гостуващите у нас туристи, почти без изключение, остават възхитени от красотата ѝ. Едни от най-прекрасните и величествени гледки се срещат в планините, всяка от които си има своите десетки природни забележителности. Една от уникалните по рода си пещери, която се намира в Родопите, близо до Кърджали, се нарича Утробата. Първото ѝ име е било Тангардък кая - в превод от турски - "гърмящата скала" или "шумящата скала". Кръстена е така, защото веднъж в годината през нея преминава слънчев лъч и учените свързват това явление с цикъла на плодородието, Бога-слънце и Богинята-майка.

Пещерата е използвана като светилище от траките, но не е ясна датировката на първите ритуали. Предполага се, че е използвана между каменно-медната и бронзовата епоха. Открита е едва през 2003 година и въпреки първоначалното медийно внимание, все още е недостатъчно известна на широката публика. Ако обмисляте туристическа разходка, която да съчетава историческото познание, вълнуващата легенда и незабравимото преживяване, това е идеалното място!

Село Стефаново. Това е един напълно различен и своеобразен природен музей, духовен национален резерват, който се намира на 30 км от Ловеч, в Предбалкана, на сред букови и борови гори.

Стефаново ни връща още във времето на Възраждането. Без да сме част от тази епоха, селото ни дава достоверна представа за нея. Там се намира архитектурният резерват "Старо Стефаново", учреден на 27 октомври 1982 г. На неговата територия са разположени 96 сгради, които са обозначени като паметници на културата. Там са снимани и доста български филми.

Напълно в духа на националната традиция, в която църквата е неизменна част и от най-малките населени места, Стефаново също има своя християнски храм. "Рождество на Пресвета Богородица" е с оригинална възрожденска архитектура и иконопис от втората половина на 19 век. Експертни оценки определят строежа като архитектурен шедевър в църковното строителство от възрожденската епоха. Показателно е, че средствата за

изографисването на иконите са дарени от местното население. Църквата е обявена за паметник на културата още през 1978 г. На нейния храмов празник на 8 септември по традиция се провежда и съборът на село Стефаново.

С редица други забележителности и красиви легенди, това възрожденско по облик село ни пренася не просто в света на туристическата атракция, а предлага светоусещане за съхранения български дух, традиция и висока естетика. Мегданът с кметството и читалището, селската чешма, Поповото мостче, Старият дъб, красивата водопадна каскада "Панчова стена" - всички тези места доближават посетителите до автентична представа за начина на живот и за средата, която са обитавали нашите предци. Няма да е преувеличено да твърдим, че и днес туристите, посетили красивото село, се пренасят по почти магически начин назад във времето!

Виктор Вълков